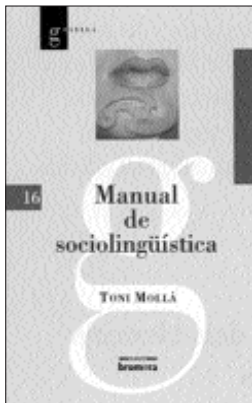

Manual de sociolingüística

Toni Mollà,
Manual de sociolingüística,
Ed. Bromera,
Alzira 2002.

Amb Carles Palanca i Amadeu Viana, Toni Mollà va publicar al final dels anys vuitanta un manual de sociolingüística en tres volums. Ara n'ha publicat una revisió i actualització en un volum: *Manual de sociolingüística*. El contingut del llibre està molt estructurat i, per tant, és molt metòdic, com veurem a continuació.

Un científic honorat i crític

En el primer capítol, Mollà s'encara a tres objectius: primer, assenyala l'origen de la sociolingüística (que és molt recent: de mitjan segle XX); en segon lloc, descriu alguna característica general de la teoria sociolingüística que s'ha desplegat fins ara; i, finalment, fa un comentari sobre la bibliografia, que l'autor distribueix per àmbits culturals. Convé destacar que Mollà assenyala la deficiències teòriques de la disciplina, actitud molt honorada que un no sempre troba. Potser eixa valentia intel·lectual explica que, a la resta del manual, en compte d'esquivar la teoria d'una manera o altra, ben sovint comença l'estudi d'un concepte amb un apartat titulat precisament *El concepte*.

El segon capítol tracta amb decisió dues nocions fonamentals de les normatives lingüísti-

ques: *llengua* i *dialecte*. L'autor critica als lingüistes el fet que «no han arribat a elaborar definicions unívokes», i fa una afirmació que escandalitzarà no pocs essencialistes del nostre país: assegurar que les nocions *llengua* i *dialecte* són més socials i polítiques que no lingüístiques.

Coincidència entre Fabra i Mollà

Els dos capítols següents del manual tenen la finalitat de descriure la situació sociolingüística de les llengües que són úniques o clarament dominants en un territori concret. En el primer, apareixen conceptes tan importants com les «actituds lingüístiques» (que oscil·len entre l'orgull i l'autoodi). Els lectors trobaran descrits tres dels perills en què pot caure el valencianisme: el puritanisme lingüístic, l'extremisme antropològic i el victimisme. Vet ací tres qüestions ben adequades per a la reflexió.

El segon capítol dedicat a les llengües no dominades descriu les variacions que hi ha en l'ús de qualsevol llengua, inclosa la llengua *comuna*, *culta* o *estàndard*. Entre els encerts, podem destacar que, quan es dona el cas que la llengua comuna rebutja un constituent lingüístic (per molt normatiu que siga), Mollà opina que cal modificar la normativa. La veritat és que això quadra amb una afirmació de Pompeu Fabra: si la «massa parlant» no accepta una «innovació», el «propugnador de la innovació» deu retirar-la. En canvi, no sóc conscient d'haver vist mai que hom haja aplicat eixe principi (encara que, de motius per a aplicar-lo, no en falten). En realitat, ací hi ha una qüestió que interessa tant als lingüistes com als sociolingüistes: l'assimilació social de les normes. Sobre eixa qüestió tan important, hauríem de tenir molts treballs, però només se n'ha fet algun en la Universitat d'Alacant.

La normalització lingüística: un viatge cap al futur

Mollà dedica tres capítols a descriure el cas en què una llengua s'introdueix en el territori d'una altra llengua i va desplaçant-la progressivament. En el primer, descriu de quina

manera hi ha un desequilibri entre la llengua dominant i la llengua dominada. Eixe desequilibri explica la *inestabilitat*, la qual desemboca en un procés en què la llengua dominant va substituint progressivament la llengua pròpia. És comprensible, doncs, que els sociolingüistes parlen de *conflicte lingüístic*.

Contràriament al que diuen els malintencionats, la normalització lingüística no és mai un retorn al passat, sinó sempre un procés que mira al futur per a solucionar el conflicte lingüístic. Els lectors trobaran una descripció detallada de totes les condicions que s'han de donar a fi que un procés de normalització lingüística pugui triomfar.

El sociolingüista valencià clou aquesta part amb un apartat notable en què analitza el fenomen de la globalització. A més de descriure'l, reflexiona sobre com podem beneficiar-nos d'eixa evolució social sense acabar amb el cul escaldat.

Anàlisi de la legislació espanyola

El manual s'acaba descrivint de quina manera les legislacions han actuat davant dels conflictes lingüístics. Els lectors descobriran que els estats francès i nord-americà només han focalitzat els drets individuals, de tal manera que l'aparició dels drets col·lectius (en 1919) és un efecte de les revolucions socialistes europees i de la Primera Guerra Mundial. Algun estat (com ara el suís) ha assumit totes les llengües del seu territori. En canvi, uns altres (com ara l'espanyol o el francès) només s'han identificat amb un idioma, i han intentat eliminar els altres. Mollà posa com a efecte d'eixa actuació el nom dels idiomes: mentres que no hi ha una llengua «suïssa» o «belga» (o «britànica»), hom ha volgut que hi haja una llengua «espanyola» o «francesa». Eixa observació ve molt bé per a comprendre la reacció de l'Acadèmia del castellà davant del fet que la constitució espanyola anomena el castellà com la gent plana l'ha anomenat sempre. Ben mirat, ens podríem preguntar si el fet que un valencianista diga del castellà «espanyol» no és un bon exemple d'actuar mirant-se el

melic i ignorant quina és la societat en què vivim.

En la darrera secció del capítol, Mollà analitza clarament la legislació espanyola actual, i mostra a través de quins mitjans l'estat privilegia el castellà i margina les altres «llengües espanyoles», les quals són formalment «oficials» però realment *subalternes*.

Valoració del manual

En una disciplina en què hi ha variacions teòriques enormes, Toni Mollà ha sabut construir un manual que arreplega, d'una manera ordenada i estructurada, les característiques més generals de la sociolingüística. Exposa la teoria amb un llenguatge senzill i directe, característiques que deuen ser el resultat de moltes reflexions fructíferes. A més, escriu una llengua clara i neta, que deu venir de la voluntat de respectar tant la llengua del carrer com el registre culte. Finalment, la suma d'eixes dues maneres d'escriure fan que la informació que l'autor vol transmetre arribe als lectors d'una manera fluïda.

Les característiques anteriors fan concloure que ens trobem davant d'un manual ben positiu (i, com els lectors ja saben, davant d'un bon sociolingüista). Però hi ha més: per ací i per allà, l'autor explica nocions o temes d'unes altres disciplines per a entendre més bé la qüestió sociolingüística que estudia (com ara el concepte *dret*), i inserix la sociolingüística en la vida humana. I és que Mollà no és un tècnic curt de vista, sinó un intel·lectual sencer, una persona que, des de la visió del conjunt de la vida humana, tracta amb eficàcia la parcel·la que estudia (ací, la sociolingüística).◆

ABELARD SARAGOSSÀ
(Universitat de València)